

Memo

afzender Directie Inhoud

opsteller

telefoon

e-mail

aan de leden van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingshulp

datum 9 mei 2025

betreft Evaluatie Rijkswet van Taverne

Rijkswet van Taverne

De Eerste Kamer heeft op 17 februari 2017 het Voorstel van Rijkswet van het lid Taverne tot wijziging van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen in verband met het informeren van de Staten-Generaal over een ieder verbindende bepalingen van verdragen ([Rijkswet van Taverne](#)) aangenomen. De Rijkswet van Taverne introduceerde een verplichting voor de regering om bij de voorlegging van een verdrag ter goedkeuring aan het parlement aan te geven of het verdrag naar haar oordeel een ieder verbindende bepalingen bevat en, indien dit het geval is, welke bepalingen dat zijn.

NB: Een ieder verbindende verdragsbepalingen (oftewel rechtstreeks werkende verdragsbepalingen) zijn bepalingen die onvoorwaardelijk en voldoende nauwkeurig zijn geformuleerd om in de nationale rechtsorde zonder meer als objectief recht te kunnen worden toegepast. Deze bepalingen kunnen aan rechtssubjecten rechten toekennen of hen verplichtingen opleggen. Zij zouden zich in voorkomend geval voor de rechter op deze bepalingen kunnen beroepen.

Aan de Rijkswet van Taverne ligt de overtuiging ten grondslag dat het vanuit democratisch perspectief van groot belang is dat de Staten-Generaal betrokken is bij de goedkeuring van verdragen die rechten en plichten in het leven roepen die gevolgen kunnen hebben voor de rechtspositie van burgers, bedrijven en andere rechtssubjecten. Het doel van Rijkswet is daarom om de Staten-Generaal een actieve rol te laten spelen bij het sluiten en het goedkeuren van verdragen, om zo de democratische legitimatie bij het sluiten, wijzigen en opzeggen van verdragen te vergroten. De wet beoogt tevens om rechters meer houvast te geven bij de beoordeling of een verdragsbepaling een ieder verbindend is of niet.

Evaluatie

Op 14 januari 2024 stuurde de minister van BZ een [evaluatiebericht](#) over de doeltreffendheid en de effecten van de Rijkswet van Taverne naar de Kamer.

De onderzoekers concluderen het volgende:

- **De nieuwe informatieplicht heeft niet geleid tot meer parlementair debat over verdragen en evenmin tot een intensiever gebruik van de bestaande bevoegdheden van de Staten-Generaal.** Het parlement heeft aan geen enkel verdrag de goedkeuring onthouden. Kamerleden hebben het stilzwijgen niet vaker doorbroken en in de gevallen waarin dat gebeurde werd het al dan niet aanwezig zijn van een ieder verbindende verdragsbepalingen door Kamerleden niet opgevoerd als reden. Slechts in twee van de 35 gevallen stelden Kamerleden expliciet vraagtekens bij het oordeel van de regering dat een verdrag een ieder verbindende bepalingen zou bevatten, zonder daar consequenties aan te verbinden.
- **De Rijkswet van Taverne heeft er niet toe geleid dat verdragen vaker ter uitdrukkelijke goedkeuring worden voorgelegd.** De onderzoekers concluderen bovendien dat er geen verschil in mate en intensiteit van aandacht is geconstateerd bij het aanmerken van een ieder verbindende bepalingen in verdragen die ter uitdrukkelijke of ter stilzwijgende goedkeuring zijn voorgelegd.

datum 8 mei 2025

blad 2

- **De regering heeft serieus werk gemaakt van de haar op grond van de Rijkswet van Taverne opgelegde nieuwe informatieverplichting**, Naast inregeling van de verplichting in de Aanwijzingen voor de regelgeving en het Draaiboek voor de regelgeving, heeft de informatieverplichting tot veel interne discussie geleid op (en tussen) de afdeling Verdragen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de betrokken vakdepartementen, hetgeen weer geleid heeft tot een meer gedetailleerde blik op de juridische aard van de ter goedkeuring voorgelegde verdragstekst. Ook wordt er altijd ingegaan op de adviezen van de Afdeling advisering van de Raad van State als deze opmerkingen heeft over de inschatting over de aanwezigheid van een ieder verbindende bepalingen.
- **Het is nog te vroeg om effecten in de rechtspraak te zien**, omdat de rechter zich tot op heden nog niet heeft uitgesproken over een ieder verbindende bepalingen in verdragen die sinds 1 juli 2017 zijn goedgekeurd. Daardoor is het ook nog te vroeg om te kunnen oordelen of de Rijkswet van Taverne effect heeft op de rechterlijke beoordeling.

De onderzoekers doen daarnaast een achttal aanbevelingen aan de regering die grotendeels gericht zijn op het bieden van meer kaders aan vakdepartementen en de Caribische landen bij het aanwijzen van een ieder verbindende bepalingen. Op 11 april 2025 stuurde de minister van BZ een [kabinetsreactie op het evaluatierapport](#) naar de Kamer. Hierin wordt voornamelijk ingegaan op de aanbevelingen van de onderzoekers aan de regering.